

ประมงพื้นบ้าน *

Fisherman

จิรวัดน์ จันทรสว่าง**

บทคัดย่อ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่มากทั้งทางน้ำ และทางบก เนื่องจากทะเลอ่าวไทยและ ทะเลอันดามันที่ติดชายฝั่งของไทย อาชีพประมงจึงเป็นอาชีพที่มีบทบาทและสำคัญ วิถีชีวิตที่เรียบง่าย พอเพียง สงบ ประกอบภูมิปัญญาของชาวเล เป็นบ่อเกิดของเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจ

เนื่องด้วยข้าพเจ้าเป็นคนชาวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่ติดชายฝั่งทะเลเป็นแนวยาว มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากร โดยเฉพาะปลา อาชีพชาวประมง จึงเป็นอาชีพหนึ่งที่มีบทบาท โดยเฉพาะชาวประมงพื้นบ้าน เพราะใช้เรือเล็ก ใช้ คน2-3 คน ก็ออกได้และไม่ไกลจากชายฝั่ง โดยหาสัตว์น้ำจำพวกกุ้ง หอย ปู ปลา ในทะเล รายได้ที่ไม่แน่นอน พอกินพอใช้ ความเหน็ดเหนื่อยและอดทนที่ต้องต่อสู้กับคลื่นทะเล และสภาพภูมิอากาศ ทุกวัน ความขยันจึงเป็นหัวใจหลัก เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน ที่สร้างและคิดขึ้นเองและยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน

ข้าพเจ้ามีความคุ้นเคยและประทับใจในภาพมุมมองต่าง ๆ วิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งได้สะท้อนถึงภูมิปัญญาของวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พอเพียง สงบสุข เป็นวิถีชีวิตที่ยังคงดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน มุมมองต่าง ๆ ที่ได้แสดงเอกลักษณ์เฉพาะ ทางด้านความงาม ที่แฝงไปด้วยร่องรอยของการดำเนินชีวิต ศิลปะ และวัฒนธรรมจึงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวประมงพื้นบ้าน เป็นลักษณะวิถีชีวิตของคนไทยสมัยก่อน ที่เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและมีความสุข ซึ่งต่างจากสังคมเมืองที่วุ่นวายในปัจจุบันนี้

จากแรงบันดาลใจดังกล่าวข้าพเจ้าจึงนำมาถ่ายทอดผ่านผลงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผา ในมุมมองของข้าพเจ้าที่ต้องการสะท้อนภาพความงามที่แฝงไปด้วยแนวคิด ในวิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านในรูปแบบความงามที่ออกมาจากจิตใต้สำนึกของข้าพเจ้า วิถีชีวิตที่เรียบง่ายที่สืบทอดจากอดีตถึงปัจจุบัน

Abstract

There are many natural resources in Thailand. The sea is one of our abundant natural resources which the southern people along Thai bay and Andaman of Thailand

* เนื้อหาส่วนใหญ่ของบทความชิ้นนี้เรียบเรียงขึ้นจากวิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเครื่องเคลือบดินเผาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2554 เรื่องประมงพื้นบ้าน โดยมีรองศาสตราจารย์ สมุพร ภาณุสุวรรณ เป็นที่ปรึกษาหลัก และศาสตราจารย์เกียรติคุณเสริมศักดิ์ นาคบัว เป็นที่ปรึกษาร่วม

** จิรวัดน์ จันทรสว่าง นักศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา เครื่องเคลือบดินเผา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ,maxmook@hotmail.com

earn for their living. As we know that the fishermen's living are easy, sufficiency, peacefulness and their intelligence is also dominant.

I live in Prachuabkhirikhan, the province of the sea and long beautiful beach which has plenty of natural resources; especially fish, so there are a lot of fishermen here. The local people are fishermen because they can only use a small boat to sail around the coast. Although they can earn their money every time they are sailing in the sea, they have to fight with poverty, tiredness and unpredictable weather all the time. They have to adapt their background knowledge to invent the useful instrument to survive and use it in their career.

I am impressed with this career very much because of the easy, sufficiency, peacefulness life and knowledge to survive in every situation of these people. When I go to my hometown, I need to stay there for a long time. They are totally different. The fishermen Lifestyle is still go on. They manifested the unique beauty lifestyle and art of living. Thus, I would like reflect my inspiration through bas-relief ceramic sculpture and paint it to narrate the graceful story of the fishermen lifestyle.

บทนำ

เนื่องด้วยข้าพเจ้าเป็นคนชาวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่ติดชายฝั่งทะเลเป็นแนวยาว มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากร โดยเฉพาะปลา อาชีพชาวประมง จึงเป็นอาชีพหนึ่งที่มีบทบาท โดยเฉพาะชาวประมงพื้นบ้าน เพราะใช้เรือเล็ก ใช้ คน 2-3 คน ก็ออกได้และไม่ไกลจากชายฝั่ง โดยหาสัตว์น้ำจำพวกกุ้ง หอย ปู ปลา ในทะเล รายได้ที่ไม่แน่นอน พอกินพอใช้ ความเหน็ดเหนื่อยและอดทนที่ต้องต่อสู้กับคลื่นทะเล และสภาพภูมิอากาศ ทุกวัน ความขยันจึงเป็นหัวใจหลัก เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน ที่สร้างและคิดขึ้นเองและยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน

ข้าพเจ้ามีความคุ้นเคยและประทับใจในภาพมุมมองต่าง ๆ วิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งได้สะท้อนถึงภูมิปัญญาของวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พอเพียง สงบสุข เป็นวิถีชีวิตที่ยังคงดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน มุมมองต่าง ๆ ที่ได้แสดงเอกลักษณ์เฉพาะ ทางด้านความงาม ที่แฝงไปด้วยร่องรอยของการดำเนินชีวิต ศิลปะ และวัฒนธรรมจึงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวประมงพื้นบ้าน เป็นลักษณะวิถีชีวิตของคนไทยสมัยก่อน ที่เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและมีความสุข ซึ่งต่างจากสังคมเมืองที่วุ่นวายในปัจจุบันนี้

จากแรงบันดาลใจดังกล่าวข้าพเจ้าจึงนำมาถ่ายทอดผ่านผลงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผา ในมุมมองของข้าพเจ้าที่ต้องการสะท้อนภาพความงามที่แฝงไปด้วยแนวคิด ในวิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านในรูปแบบความงามที่ออกมาจากจิตใจสำนึกของข้าพเจ้า วิถีชีวิตที่เรียบง่ายที่สืบทอดจากอดีตถึงปัจจุบัน

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อเป็นแนวทางการประเมินความรู้ รวมไปถึงขั้นตอนการพัฒนาของผลงานที่ได้รับแรงบันดาลใจจาก วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน โดยเฉพาะความเรียบง่าย ภูมิปัญญาของเครื่องมือหาปลา และนำหลักขององค์ประกอบศิลป์มาจัดวาง เป็นการศึกษาและค้นคว้าผ่านรูปทรงทางประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผาสูง และลอยตัว
2. เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง มุมมองต่าง ๆ ที่ได้แสดงเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านความงาม ที่แฝงไปด้วยร่องรอยของการดำเนินชีวิต วิถีชีวิตที่เรียบง่าย พอเพียง และ สงบสุข
3. เพื่อต้องการนำเสนอผลงานต่อสาธารณชนและนำผลตอบรับจากสาธารณชนเพื่อเป็นข้อคิดเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ตั้งสมมุติฐานและหัวข้อในการศึกษาวิจัย
 2. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลการดำเนินชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 3. ศึกษาถึงความเรียบง่าย พอเพียงและสงบสุข ของชาวประมงพื้นบ้าน
 4. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งแนวความคิด เพื่อสร้างสรรค์ผลงานและพัฒนารูปทรงตามแนวความคิด เป็นแบบร่าง 2 มิติ และ สร้างแบบจำลอง 3 มิติ
 1. ศึกษาทดลองเนื้อดินที่ขึ้นรูปสำหรับการ painting เเผาที่อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียสและอุณหภูมิ 1,100 องศาเซลเซียส บรรยากาศออกซิเดชั่น
- วัตถุดิบที่ใช้
- ดินดำสุราษฎร์ธานี
 - ดินขาวลำปาง
 - ทราย
 - ชี้เถ้าแกลบ
2. ปฏิบัติการสร้างสรรคผลงานจริง โดยขยายจากแบบจำลอง 3 มิติ จำนวน 5 ชุด
 3. สรุปผลงานการสร้างสรรคผลงานตามโครงการที่นำเสนอ ประมวลข้อมูลที่ศึกษาตามขั้นตอนเพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นเอกสารสำหรับนำเสนอและเผยแพร่

แนวความคิดในการสร้างสรรค์

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานคือชาวประมงพื้นบ้านที่ดำเนินชีวิตเป็นอยู่แบบพอเพียง เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆเกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านที่สร้าง และคิดขึ้นเองและยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน ความพอเพียง ความเรียบง่ายและความสงบ เป็นบ่อเกิดถึงการดำเนินชีวิตที่เป็นสุข

จากแรงบันดาลใจดังกล่าว ผู้ศึกษาต้องการสะท้อนถึงภูมิปัญญาของวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พอเพียง สงบสุข เป็นวิถีชีวิตที่ยังคงดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน มุมมองต่าง ๆ ที่ได้แสดงเอกลักษณ์เฉพาะ

ทางด้านความงาม ที่แฝงไปด้วยร่องรอยของการดำเนินชีวิต ศิลปะ และวัฒนธรรมจึงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวประมงพื้นบ้าน เป็นลักษณะวิถีชีวิตของคนไทยสมัยก่อน ที่เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและมีความสุข ซึ่งต่างจากสังคมเมืองที่วุ่นวายในปัจจุบันนี้

ทัศนคติกับการสร้างสรรค์

มุมมองและความบันเทิงใจของศิลปินแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันทางความเชื่อ ประสบการณ์และทัศนคติส่วนตัวการยืนยันความคิดและเรื่องราวที่ต้องการถ่ายทอดให้ผู้ชมได้สัมผัสรับรู้ รวมทั้งภาพลักษณ์ของผลงานเป็นสิ่งที่แสดงอารมณ์ ความรู้สึกภายในของศิลปินความเป็นปัจเจกต่อเรื่องราวการสร้างสรรค์ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการแสดงออกการถ่ายทอดความเป็นตัวตนของผู้สร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ เป็นสิ่งสำคัญรวมทั้งรูปแบบวิธีการเทคนิค การถ่ายทอดผู้ศึกษาสามารถสร้างลักษณะเฉพาะตน ได้จากเทคนิคการสร้างสรรค์และวิธีการนำเสนอส่วนแนวความคิดเป็นเพียงจุดเริ่มต้นในการสร้างสรรค์ และเป็นเครื่องยืนยันในสิ่งที่ต้องการนำเสนอส่วนข้อมูลและความชัดเจนที่แสดงออกจากสภาวะภายในเป็นส่วนสนับสนุนให้แนวความคิดสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การแสวงหาตัวตนที่แท้จริง เพื่อถ่ายทอดออกมาในรูปแบบผลงานศิลปะตามจินตนาการด้วยทัศนธาตุและอารมณ์ จึงเป็นจุดมุ่งหมายของผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างแท้จริง

อิทธิพลทางศิลปะ

ศิลปะ คือการเป็นตัวแทนของสิ่งมีชีวิต (Art representative) อริสโตเติล (Aristotle) นักปรัชญาชาวกรีก ศิษย์ของเพลโต ได้คลี่คลายทัศนะการเลียนแบบในศิลปะของเพลโตว่า ศิลปินอาจเลียนแบบรูปทรง (Form) ที่เป็นกลางทั่วไป เพื่อที่จะแสดงแก่นสารที่มีชื่อเสียงอยู่เสมอในสิ่งต่างๆ มากกว่าจะเลียนแบบในลักษณะเฉพาะทางกายภาพของสิ่งนั้น ๆ ศิลปินแสดงรูปทรงแต่ไม่ได้แสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ ศิลปินมองเห็นทะลุเข้าไปถึงลักษณะเฉพาะของสิ่งนั้น ๆ เพื่อแสดงรูปทรงของสิ่งนั้น ประติมากรจะแสดงบุคลิกภาพ ของอุปนิสัยผู้ที่นั่งเป็นแบบออกมาในงานมากกว่าจะแสดงรูปลักษณ์ภายนอกของแบบที่ปรากฏในขณะนั้น และในทำนองเดียวกันศิลปินทั้งหลายต่างพยายามค้นหารูปทรงที่เป็นแก่นแท้ของสิ่งต่าง ๆ เช่นสิ่งโต ม้า หรือแม้กระทั่งเก้าอี้ รองเท้าหรือสภาพสังคมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์

รูปทรงคือความจริงที่ต่างจากความเป็นลักษณะส่วนตัวโดยเฉพาะของสิ่งต่าง ๆ รูปทรงของมนุษย์คือความจริงที่ต่างจากลักษณะของนายดำ นายขาว แต่ศิลปินจำเป็นต้องเลียนแบบจากนายดำ นายขาว เพื่อที่จะได้รูปทรงที่เป็นแก่น หรือความจริงของมนุษย์ ศิลปะจึงไม่ใช่การเลียนแบบธรรมชาติ แต่เป็นตัวแทนหรือการแสดงออกของความจริงในธรรมชาติ

ศิลปะ คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึก ปัญญา ความคิด และความงาม

รูปทรง (Form)

คือรูปที่มีลักษณะเป็น 3 มิติ โดยนอกจากจะแสดงความกว้าง ความยาวแล้ว ยังมีความลึก หรือความนูนด้วย เช่น รูปทรงกลม ทรงสามเหลี่ยม ทรงกระบอก เป็นต้น ให้ความรู้สึกที่มีปริมาตร ความแน่น

หนา มีมวลสารที่เกิดจากการใช้ค่าน้ำหนัก หรือการจัดองค์ประกอบของรูปทรงหลายรูปรวมกัน รูปปร่างและรูปทรงเป็นรูปธรรมของงานศิลปะที่ใช้สื่อเรื่องราวจากงานศิลปะไปสู่ผู้ชม

รูปปร่าง (Shape)

คือ รูปแบน ๆ มีลักษณะ 2 มิติ มีความกว้างกับความยาว ไม่มีความหนาเกิดจากเส้นรอบนอกที่แสดงพื้นที่ของเขตของรูปปร่างต่าง ๆ เช่น รูปวงกลม รูปสามเหลี่ยม หรือรูปอิสระ ที่แสดงเนื้อที่ของผิวที่เป็นระนาบมากกว่าแสดงปริมาตรหรือมวล

มวล (Mass)

1. กลุ่มของรูปทรง
2. ก้อนของรูปทรง
3. วัตถุที่มีความแน่นและมีน้ำหนัก

เราจะเข้าใจความหมายของรูปปร่าง รูปทรง และมวลได้ง่ายขึ้นด้วยการพิจารณาจากสิ่งเดียวกัน เช่น เรามองรูปทรงของคนที่มีชีวิต มีอารมณ์ มีลักษณะโครงสร้างที่เป็น 3 มิติ เรามองว่าเขามีรูปปร่างอย่างไร สูงหรือต่ำ อ้วนหรือผอมจากรูปปร่างภายนอก ไม่ได้พิจารณาถึงโครงสร้างทางสุนทรียภาพหรือสรีระ ถ้าคนคนนั้นเป็นคนอ้วนใหญ่ มีความหนัก เช่น นักมวยปล้ำญี่ปุ่น เราจะเห็นมวล (mass) ของเขาก่อนสิ่งอื่น

รูปทรงที่ว่าง (Form-space) ในงานประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผา เราเรียกวัตถุที่สร้างขึ้นนั้นว่าเป็นรูปทรง และเรียกความว่างโดยรอบที่กินพื้นที่ไปในอากาศนั้นว่า ที่ว่างเปล่า

ในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผา ทัศนธาตุที่ประกอบขึ้นเป็นรูปทรงคือ

Mass	=	หน่วยที่รวมตัวกันเป็นรูปทรง
Volume	=	ปริมาตรของหน่วยเล็กย่อย ที่ให้ความรู้สึกเป็นปัจจัยธาตุ
Plain	=	ระนาบ ไม่มีความหนา มีแต่ความกว้างและยาว เมื่อปิดจะเกิดมิติและรูปทรง
Line	=	ขอบเขตของปริมาตร มวล (mass)
Color	=	ขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้
Individual	=	sculpture ลักษณะเฉพาะตัวในการแสดงออก

ที่มาความบันเทิงใจจากชาวประมงพื้นบ้าน

ในปัจจุบันวิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านยังคงดำเนินชีวิตเป็นอยู่แบบพอเพียง เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน รายได้ที่ไม่แน่นอน พอกินพอใช้ ความเหน็ดเหนื่อยและอดทนที่ต้องต่อสู้กับคลื่นทะเล และสภาพภูมิอากาศ ทุกวัน ความขยันจึงเป็นหัวใจหลัก เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน ที่สร้างและคิดขึ้นเองและยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน ที่สร้างและคิดขึ้นเองและยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน

จากแรงบันดาลใจดังกล่าว ผู้ศึกษาได้นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเครื่องเคลือบดินเผา โดยสื่อความรู้สึกสะท้อนผ่านแนวความคิด เรื่องประมงพื้นบ้านที่ต้องการสะท้อนภาพความงามในวิถีชีวิต

ชาวประมงพื้นบ้าน วิถีชีวิตที่เรียบง่าย โดยนำเสนอแนวความคิดผ่านรูปทรงผลงานประติมากรรมด้วยกระบวนการสร้างสรรค์ทางเครื่องเคลือบดินเผาเพื่อนำเสนอแนวความคิดเรื่องวิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน

ภาพที่ 1 อุปกรณ์หาปลาหมึก

ภาพที่ 2 ปลาหู

ภาพที่ 3 เรือประมงพื้นบ้าน

ภาพถ่ายโดย จิรวัดน์ จันทร์สว่าง

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

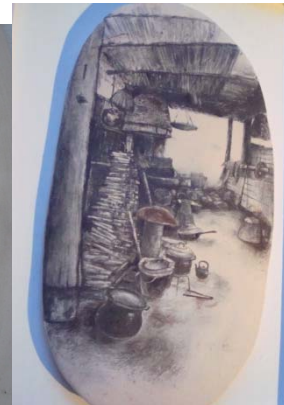
ผู้ศึกษาได้กล่าวถึงที่มาและแนวความคิด อิทธิพลและแรงบันดาลใจอันนำไปสู่แนวความคิดและเป็นตัวกำหนดรูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผา จากการศึกษาค้นคว้าและสร้างสรรค์ผลงานได้วางจุดประสงค์การสร้างสรรค์ผลงานที่ไม่ใช่เป็นการออกแบบรูปทรงเพื่อความงามเท่านั้นหากยังต้องสะท้อนเรื่องราวและปรัชญาและประสบการณ์เพื่อให้ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาสะท้อนเนื้อหาแนวความคิดหลัก ดังนั้นกระบวนการสร้างงานแต่ละชิ้นย่อมมีความสำคัญเพื่อให้ผลงานตอบสนอง แนวความคิดปรัชญา ในบทนี้ผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงกระบวนการการสร้างสรรค์ผลงานดังต่อไปนี้

ศึกษาแนวความคิดในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเครื่องเคลือบดินเผาโครงการ “วิถีชีวิตชาวประมง” ได้รับแรงบันดาลใจจากแง่มุมของความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านที่มีความเป็นอยู่เรียบง่าย และพอเพียง ประกอบกับภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ในการดำเนินชีวิต ผู้ศึกษาได้นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเครื่อง

เคลือบดินเผา โดยนำเสนอในแนวความคิดเรื่องประมงพื้นบ้านแสดงออกผ่านรูปทรง (Form) สี (Color) ของเครื่องเคลือบดินเผาและเทคนิคเฉพาะตัว เพื่อนำเสนอแนวความคิดเรื่องประมงพื้นบ้านในทัศนคติของผู้ศึกษา เพื่อให้เกิดความหมายสอดคล้องกับแรงบันดาลใจดังกล่าวมา

ศึกษาผลงานที่ผ่านมา

ภาพที่ 4 ผลงานประติมากรรมหุ่นต่ำเครื่องปั้นดินเผาที่ผ่านมาของผู้ศึกษา

ภาพที่ 5 ผลงานประติมากรรมหุ่นต่ำเครื่องปั้นดินเผาที่ผ่านมาของผู้ศึกษา

ภาพที่ 6 ผลงานประติมากรรมหุ่นต่ำเครื่องปั้นดินเผาที่ผ่านมาของผู้ศึกษา

ภาพถ่ายโดย จิรวัดน์ จันทร์สว่าง

ศึกษาแนวทางการออกแบบร่าง 2 มิติ และ 3 มิติ

ภาพที่ 10 แบบจำลอง 3 มิติ ถ่ายภาพโดยจิรวัดน์ จันทร์สว่าง

ศึกษาวัตถุดิบ เทคนิคและรูปทรง

การสร้างผลงานต้องอาศัยปัจจัยในเรื่องของวัตถุดิบและกระบวนการเครื่องปั้นดินเผา ที่มารองรับกับกระบวนการขึ้นรูปเนื่องจากรูปทรงที่ผู้ศึกษาได้ออกแบบนั้นมีความจำเป็นต้องใช้เนื้อดินปั้นที่มีคุณสมบัติตามต้องการ ผู้ศึกษาจึงนำทราย และขี้เถ้ากลบ นำมาผสมลงในเนื้อดินสามารถควบคุมรูปทรงของงานและเป็นโครงสร้างในการขึ้นงานขนาดใหญ่

การขึ้นรูปขึ้นงานประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผาของผู้ศึกษามีขั้นตอนดังนี้

1. นำดินมาอัดให้แบนเป็นระนาบหนาประมาณ 3 เซนติเมตร โดยฐานมีทรายละเอียดรองอยู่
2. ทำการขุดและบีบดินให้เป็นรูปทรงที่นูนขึ้นมาในขณะที่ดินยังมีความชื้น
3. นำแผ่นดินที่อัดเป็นระนาบมาพลิก ทำการคว้านและเจาะรูบริเวณที่มีความหนาเกินไป
4. ผึ่งให้แห้งโดยการนำเอาถุงพลาสติกที่เจาะรูมาคลุม ทำให้ผลงานแห้งช้าลง ลดการแตกร้าว

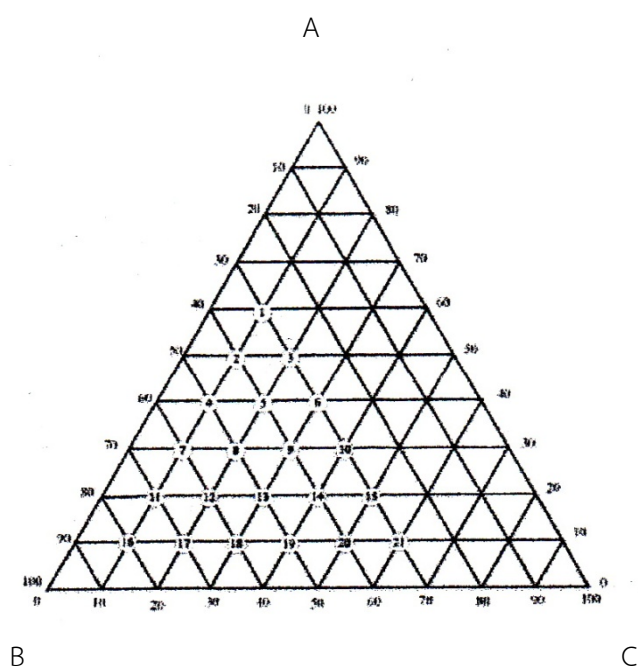
ของขึ้นงาน

การทดลองหาสูตรเนื้อดินปั้น

การทดลองเพื่อหาส่วนผสมของเนื้อดินปั้นงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาโดยใช้วิธี Triaxial Blend โดยมีส่วนผสม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

- A = ดินดำสุราษฎร์ธานี
- B = ซิลิกา + ดินเชื้อ
- C = ดินขาวลำปาง

ตารางที่ 1 ตารางแผนภาพสามเหลี่ยม Triaxial Blend

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าส่วนผสมของเนื้อดิน

ลำดับ	วัตถุดิบ (ทดสอบ 100 กรัม)		
	A ดินดำสุราษฎร์ธานี	B ซิลิกา+ดินเชื้อ 1:1	C ดินขาวลำปาง
1	30	10/5:5	60
2	40	10/5:5	50
3	30	20/10:10	50
4	50	10/5:5	40
5	40	20/10:10	40
6	30	30/15:15	30
7	60	10/5:5	30
8	50	20/10:10	30
9	40	30/15:15	30
10	30	40/20:20	30
11	70	10/5:5	20
12	60	20/10:10	20
13	50	30/15:15	20
14	40	40/20:20	20
15	30	50/25:25	20

การหาค่าความเหนียว (Plasticity)

ความเหนียว คือคุณสมบัติที่วัตถุดิบสามารถแปรรูปร่างได้โดยไม่แตกหัก เมื่อใช้แรงกดหรือบีบ และวัตถุดิบนั้นสามารถคงรูปทรงอยู่ได้เมื่อปล่อยแรงที่กดหรือบีบออกแล้ว ปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถทำให้ดินมีความเหนียวเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความละเอียด ความชื้นดินที่มีความละเอียดมากกว่าดินที่มีความละเอียดน้อย ดินที่ผ่านการหมักหรือการนวดสุญญากาศแล้ว มีความชื้นสม่ำเสมอก็จะมีค่าความเหนียวเพิ่มขึ้นและดินที่มีความชื้นมากก็จะมีค่าความเหนียวมากกว่าดินที่มีความชื้นน้อย เป็นต้น

การหาค่าความเหนียวแบบง่าย ๆ หรือขณะชูดินขึ้นมาจากแหล่งสำรวจ สามารถทำได้โดยนำดินมาหยกกับน้ำให้มีความชื้นที่เหมาะสม คลึงดินเป็นแท่งกลมขนาดเท่ากับแท่งดินสอมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 1 ซม. แล้วนำมาขดรอบนิ้วมือ ถ้าแท่งไม่ขาดหรือแตกร้าวแสดงว่ามีความเหนียวดี แต่ถ้ามีรอยแตกของดินมากแต่ยังไม่ขาดแสดงว่าดินไม่ค่อยเหนียว การทดสอบดังกล่าวข้างต้นเป็นการทดสอบแบบง่าย ๆ

การทดสอบการหดตัว (Shrinkage Test)

การทดสอบหาค่าความหดตัวของดินสามารถวัดได้ 2 ขั้นตอนคือ การหดตัวเมื่อแห้งก่อนเผา และการหดตัวภายหลังการเผา การหดตัวเมื่อแห้งขึ้นอยู่กับความเหนียวและความละเอียดของดิน ส่วนการหดตัวหลังการเผาบอกถึงความทนไฟของดินหรือความสุกตัวของเนื้อดิน

การทดสอบความหดตัวของเนื้อดิน ทำให้สามารถคำนวณขนาดของผลงานภายหลังการเผาได้ถูกต้อง การทดสอบการหดตัวของเนื้อดินนิยมทำเป็นแท่งหรือหดตัวตามความยาว สามารถอ่านได้ง่าย การทดสอบการหดตัวนี้สามารถทำการทดสอบดินตัวอย่างที่ขุดพบหรือทดสอบกับดินทุกชนิด

สูตรการหาค่าการหดตัวของเนื้อดิน

ความยาวเปียก - ความยาวแห้ง x 100

ความยาวเปียก

ความยาวเปียก-ความยาวหลังการเผา x 100

ความยาวเปียก

(จะได้หาค่าการหดตัวหลังการเผา)

การทดสอบการดูดซึมน้ำ (Porosity)

ค่าดูดซึมน้ำของเนื้อดิน ทดสอบได้จากดินที่เผาแล้ว มีความสามารถในการดูดน้ำได้มากน้อยเท่าใด โดยการเปรียบเทียบกับค่าน้ำหนักของแผ่นทดสอบ หรือแท่งทดสอบ ที่ใช้ไม่ควรซึมน้ำเคลือบ ควรใช้แผ่นทดสอบที่เป็นเนื้อดินเท่านั้น การทดสอบแบบง่ายๆ สามารถทำได้โดยเอาลิ้นแฉะที่เนื้อดิน หรือใช้ฟู่กันจุ่มน้ำแล้วป้ายดิน สังเกตดูว่าดูดซึมน้ำหรือไม่ แต่ไม่สามารถจะวัดออกมาเป็นอัตราส่วนที่แน่นอน การทดสอบที่เป็นมาตรฐานในห้องปฏิบัติการสามารถคำนวณการดูดซึมน้ำของเนื้อดินออกมาเป็นอัตราส่วนร้อยละได้

สูตร

ค่าการดูดซึมน้ำ =

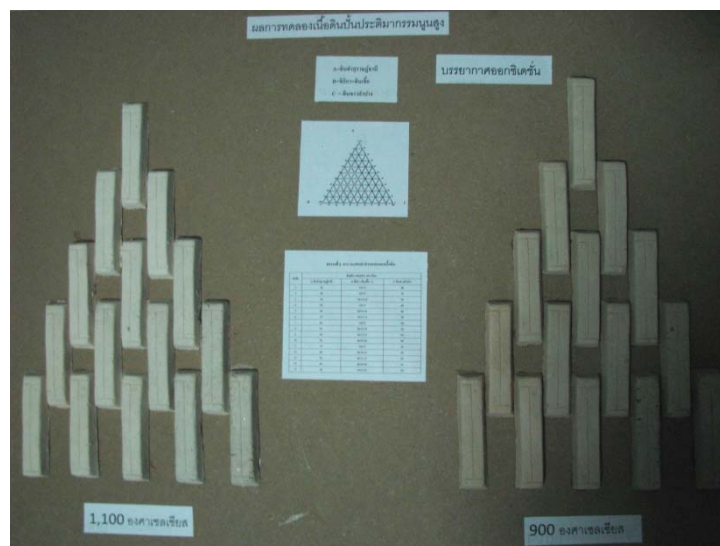
น้ำหนักเปียก- น้ำหนักแห้ง x 100

น้ำหนักแห้ง

ตารางที่3 แสดงค่าการหดตัวของดิน เเผาที่อุณหภูมิ 800 C, 1,100 C OF

ลำดับ	800 C	1,100 C
1	5%	9%
2	6%	9%
3	5%	7%
4	6%	10%
5	6%	8%
6	5%	6%
7	7%6	10%

ลำดับ	800 C	1,100 C
8	6%	8%
9	5%	6%
10	5%	6%
11	7%	10%
12	6%	10%
13	5%	7%
14	6%	5%
15	3%	4%

ภาพที่ 11 ทดลองเนื้อดินปั้นประติมากรรมสูงโดยใช้ทฤษฎีสามเหลี่ยม Triaxial Blend เเผาที่อุณหภูมิ 800 และ 1,100 องศาเซลเซียส บรรยากาศออกซิเดชั่น ถ่ายภาพโดย จิรวัฒน์ จันทร์สว่าง

สรุปผลการทดลองเนื้อดิน

จากผลการทดลองจะเห็นว่า วัตถุดิบที่นำมาผสมมีผลดังนี้

ดินดำสุราษฎร์ธานี	ช่วยเพิ่มความเหนียว เมื่อผสมกับดินขาวทำให้ดินมีความขาวขึ้น
	เป็นตัวควบคุมความเหนียว เมื่อผสมกับขี้เถ้าแกลบและทราย
ดินขาวลำปาง	ช่วยลดความเหนียวของดินดำ และความหดตัว
ทราย	เป็นโครงสร้างของดินช่วยควบคุมการหดตัวของดินไม่ให้แตกร้าว

ชี้เป้ากลับ ช่วยให้ดินมีความชุ่มตัว ควบคุมการทรงตัวและหดตัวขณะขึ้น
ชั้นงาน

จากการทดลองทำให้ทราบว่าในสูตรที่ 5 เนื้อดินมีความสามารถขึ้นรูปได้ดี เนื้อดินมีสีขาวครีม เนื่องจากดินดำและดินขาวมีปริมาณที่เท่ากัน และปริมาณขี้เถ้าแกลบและทรายที่เหมาะสมทำให้การระบายสีเคลือบมีการดูดซึมลงในเนื้อดินดีขึ้น และขึ้นรูปชิ้นงานที่มีระนาบแบนใหญ่ได้โดยไม่แตกร้าว

ภาพผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผา

ประมงพื้นบ้านหมายเลข 1 ถ่ายภาพโดยจิรวัดน์ จันทรสว่าง

ประมงพื้นบ้านหมายเลข 2 ถ่ายภาพโดยจิรวุฒิ จันทร์สว่าง

ประมงพื้นบ้านหมายเลข 3 ถ่ายภาพโดยจิรวุฒิ จันทร์สว่าง

ประมณพื้นบ้านหมายเลข 4 ถ่ายภาพโดยจิรวัดณ์ จันทรสว่าง

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาถึงขั้นตอนการสร้างสรรค์ประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาในผลงานชุดนี้ ผู้ศึกษาได้เรียนรู้ข้อเท็จจริงหลายด้าน ทั้งในด้านวิชาการ ศิลปะ ความเข้าใจในเนื้อหาเรื่องราวและข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่ได้พบในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้แนวทางในการสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองแนวความคิดและการสื่อความหมายให้ได้ตามทัศนคติต่อไปให้ได้มากที่สุด

โครงการประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผา นำเสนอแนวความคิด ทัศนคติ ความรู้สึก ผ่านผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผา โดยนำเสนอผ่านรูปทรง (Form) และเทคนิคทางกระบวนการเครื่องปั้นดินเผาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อนำเสนอแนวความคิดเรื่องในทัศนของผู้ศึกษา

เอกสารฉบับนี้เป็นเพียงส่วนประกอบที่ชี้แนะในแบบกว้าง เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการแนวความคิด แรงบันดาลใจ จุดมุ่งหมาย การพัฒนา การแก้ปัญหา ตลอดจนขั้นตอนการทำงานและวิธีการทำงาน วิธีของการสร้างสรรค์ที่รวบรวมองค์ประกอบด้วยเนื้อหาและทฤษฎีเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา

1. เนื้อดินที่แห้งเร็วเกินไป บางช่วงที่จะทำการต่อเติมดินทำให้อาจเกิดรอยร้าว
2. ความหนาของระนาบที่ไม่เท่ากันส่งผลทำให้เกิดการแตกร้าว
3. ขนาดของชิ้นงานที่ใหญ่ส่งผลให้เกิดน้ำหนักที่มาก จึงยากต่อการติดตั้ง
4. การควบคุมเทคนิคการ Painting ยังไม่ค่อยได้บรรยากาศของสีตามต้องการ เนื่องจากขนาดของชิ้นงานใหญ่ขึ้นและตำแหน่งการวางชิ้นงานในเตาขณะเวลาเผาเคลื่อน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ชะลูด นิ่มเสมอ, องค์ประกอบของศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2534.
- ทวี พรหมพฤก, เครื่องปั้นดินเผาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2523.
- ไพจิตร อิงศิริวัฒน์, รวมสูตรเคลือบเซรามิค. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537.
- พลูลวง, (นามแฝง) ศิลปะกับชีวิตประจำวัน, สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529.
- ศุภกา ปาลเปรม, เคลือบ: ดินเผา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์ จำกัด, 2552.
- สุชาติ ประสิทธิ์, ระเบียบวิธีทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2532.